JEAN BAUDRILLARD'IN SİMÜLASYON TEORİSİ VE KÖRFEZ SAVAŞI ÜZERİNDEN İNCELENMESİ: KAVRAM VE ELEŞTİRİLER

Kaan DİYARBAKIRLIOĞLU¹

Özet

1929 doğumlu Fransız düşünür Jean Baudrillard, içinde yaşadığımız toplumu farklı bir bakış açısıyla yorumlamayı başarmış ancak pek çok düşünür tarafından da eleştiriler toplamış bir yazardır. İlk dönemlerinde Marksizm'e yakın dursa da ilerleyen yıllarda Marksizm'den kopmuş ve toplumu toplumsal kodlar üzerinden incelemiştir. Tüketim alışkanlıklarımızı, yaşadığımız dünyanın gerçekliği, medyanın getirdikleri vb. temalı pek çok konuyu derinlemesine analiz etmiştir. Bu noktadan hareketle ilk olarak Baudrillard'ın Simülakrlar ve Simülasyon isimli eserinde kullandığı bazı örnekler kullanılarak Simülasyon teorisi ele alınmaya çalışılacaktır. Ardından Baudrillard'ın hiç yaşanmadığını ileri sürdüğü Körfez Savaşı örneklemini üzerinden çalışma bütüncül bir perspektife oturtulacaktır. Son olarak ise yazara yönelik bazı eleştirilere yer verilmiştir. Günümüzde halen düşünceleri tartışılan Baudrillard postmodern düşüncenin en önemli yazarlarından biri olmayı başarmıştır

Anahtar Kelimeler: Jean Baudrillard, Simülasyon Kuramı, Hiper Gerçeklik, Körfez Savaşı.

JEAN BAUDRILLARD'S SIMULATION THEORY AND THE REMEMON OVER THE GULF WAR: CONCEPTS AND CRITICISMS

Abstract

French thinker Jean Baudrillard, born in 1929, is a writer who has managed to interpret the society we live in from a different perspective but has also been criticized by many thinkers. Although he was close to Marxism in his early stages, he broke off from Marxism in the following years and examined society through social codes. He analyzed many themes like our consumption habits, the reality of the world we live in, what the media brings, etc. in depth. From this point on, simulation theory will be discussed first using some of the examples Baudrillard used in The Simulation and Simulation. Then working through the example of the Gulf War, which Baudrillard claimed never happened, would take a holistic perspective. Finally, there has been some criticism sparked by the author. Baudrillard, whose thoughts are still discussed today, has managed to become one of the most influential writers of postmodern thought.

Keywords: Jean Baudrillard, Simulation Theory, Hyper-Reality, Gulf War.

Giriş

Özellikle 1960'lı yıllardan itibaren sıkça duymaya başladığımız postmodernizm, etkisini hem sanatta hem de felsefede göstermiştir. Özellikle Fransız yazarlar postmodernizm akımı içinde pek çok eser kaleme almıştır. Jean-François Lyotard, Roland Gérard Barthes, Gilles Deleuze, Michel Foucault bu isimlerden sadece birkaçıdır. Postmodernizm ile ilgili tartışmaların had

¹ Dr. Öğr. Üyesi., Yalova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, e: posta: kaandbo@yalova.edu.tr. ORCID: 0000-0003-4511-5330

safhada olduğu bir dönemde, döneminin pek çok düşünüründen farklı olarak üretim yerine tüketime odaklanan, kullanım değerinin ötesinde bir gösterge değer kavramını inceleyen, görsel medyayı ele alan ve yaşadığımız dünyanın gerçekliğini sorgulayan Jean Baudrillard postmodernizmin baş rahibi ilan edilmiştir. Postmodern düşünce içerisinde önemli bir yere sahip olan Jean Baudrillard başlangıçta postmodern olduğunu pek kabul etmese de ilerleyen dönemlerde çizgisini postmodern akım üzerinde devam ettirmiş ve postmodernizm ne olduğu açıklamak üzere ifadeler kullanmıştır.

Jean Baudrillard yaşadığı dönemimin gelişmelerini çok iyi takip etmiş ve yaptığı analizler doğrultusunda geliştirdiği yaklaşımlarla öncü bir teorisyen olmayı başarmıştır. Gelişen teknoloji ve onun egemen olmaya başladığı toplumlarda oluşan sonuçları yorumlayan Baudrillard, bakış açısı ile dönemindeki pek çok düşünürden ayrılmış ve günümüzün toplumunu incelerken bile referans bir isim haline gelmiştir.

Jean Baudrillard'ın eserlerini okumak ve düşüncelerini anlamak, kullandığı dilin karmaşıklığı sebebiyle zor olabilmektedir. Bunun temelinde Nietzsche etkisinde olup aforizmalar kullanması ve Barthes ile Lefebvre gibi düşüncelerini temellendirirken temelsizlikten beslenmesi olarak gösterilebilir. Ayrıca kullandığı ironik ve marjinal dil de yine anlaşılmasını güçlendirmektedir. Bu nedenle bu çalışmanın seçilmesindeki temel sebeplerinden bir tanesi hem Baudrillard'ın simülasyon kavramı çerçevesinde düşüncelerini inceleyerek onun felsefi düşünceye katmış olduğu bazı anahtar kelimelerinin analiz edilmesini sağlamaktır. Ayrıca Baudrillard'ın yaşadığı dönemin ötesinde, geleceği de görüyormuşçasına yapmış olduğu açıklamalarını okumak ve yaşadığımız döneme yeni bir felsefi bakış açısı katmış olmak amaçlanmıştır.

Çalışmanın genel konusunu Baudrillard'ın felsefi düşünceleri şekillendirmektedir. Çalışmanın ana amacı, Baudrillard'ın düşüncelerini ortaya koymak, özellikle kullandığı simülasyon, tüketim toplumu, hiper gerçeklik, gösterge değer gibi düşünce dünyasının bazı anahtar kelimelerini açıklamaya çalışmaktır.

Çalışmada ilk olarak Baudrillard'ın düşünce dünyasının en kilit kavramlarından birisi olarak öne çıkan simülasyon teorisi ele alınmıştır. Gerçekliğin değiştiğini vurgulayan Baudrillard, bunun her alanda olduğunu belirtmiştir. Bu bölümde Baudrillard'ın *Simülakrlar ve Simülasyon* isimli eserinde kullandığı bazı örnekler kullanılarak farklı alanlarda simülasyonun varlığı Baudrillard'ın bakış açısı ile aktarılmaya çalışılmıştır. Gerçekliğin ne olduğu ve nasıl evirildiği ile ilgili fikirler üreten Baudrillard'ın içinde yaşadığımız simülasyondan dolayı sorumluluğu en fazla yüklediği araç görsel medya olmuştur. Özellikle Körfez Savaşı ve medya ilişkisini farklı bir şekilde ele alarak savaşın hiç yaşanmadığını ileri süren Baudrillard'ın düşünceleri yine bu bölümde ele alınmıştır. Bu noktadan hareketle çalışmanın bir sonraki bölümünde Körfez Savaşı üzerinden bir analiz gerçekleştirilecektir. Son bölümde ise yazara yönelik bazı eleştirilere yer verilmiştir. Burada özellikle Michel Foucault ile olan düşünce ayrılıkları açıklanmaya çalışılmıştır.

Çalışma için yapılan literatür taramasında özellikle Baudrillard'ın birçok eseri incelenmeye ve onun anahtar kavramları anlaşılmasına çalışılmıştır. Baudrillard'ın kendi çalışmalarının incelenmesinin ardından doğrudan Baudrillard'ın düşüncelerini inceleyen kaynaklara

başvurulmuştur. Bu noktada özellikle, Türkiye’de Baudrillard’ın felsefesinin anlaşılması için yoğun çaba sarf eden ve kitaplarının Türkçe çevirilerini yapan Oğuz Adanır’ın bazı eserleri başta olmak üzere Steven Best ve Douglas Kellner’in çalışmaları öncelikli kaynakları oluşturmaktadır. Daha sonra ise Baudrillard’ın düşünce dünyasını inceleyen ikincil kaynaklar incelenmeye çalışılmıştır.

Jean Baudrillard’ın Simülasyon Kuramı

Jean Baudrillard’a evrensel anlamda ün sağlayan en önemli çalışmalarından birisi de ‘simülasyon’ kavramıdır. Özellikle 1981 yılında yayınlanmış olan ‘*Simülakrlar ve Simülasyon*’ isimli eseri yazarın kariyerinde oldukça önemli bir yerdedir. Türkiye’de ilk kez simülasyon kuramıyla ilgili dersler vermiş ve Baudrillard’ın kitaplarının pek çoğunun Türkçe çevirisini yapmış olan Oğuz Adanır’a göre “Simülasyon Kuramı (Türkiye’de) 1950’li yıllardan bu yana ortaya atılmış pek çok kuramsal yaklaşım gibi (Varoluşçuluk, Yapısal Çözümleme/Göstergebilim, Antropoloji, Psikanalitik çözümleme, vb.) yüzeysel bir şekilde değerlendirilmektedir.” (Adanır, 2016)

Şüphesiz Baudrillard’ın düşünce şeklinin oluşumunda, özellikle simülasyon kavramının oluşumunda, patafizik akımı etkili olmuştur. İstisnalar bilimi olarak da adlandırılan patafizik ile Baudrillard’ın tanışması kendisinin lise yıllarına denk gelmektedir. Reims Lisesi’ndeki felsefe hocası aynı zamanda ünlü fotoğrafçı Emmanuel Peillet ile tanışmasıyla birlikte patafizik ile ilgili bilgiler edinmeye başlamıştır. Patafizik kısaca bilimin kesin doğru kabul ettiklerinin dışında düşünmektir, bilimin yasalarına dayanmaksızın kendi hayali çözümlerini üretir. Patafizikten etkilenen Baudrillard bu sayede kendisine verilen her bilgiyi sorgulamıştır. Zaten kendisi de başarılı ama sıradan bir öğrenci yerine, sıra dışı bir düşünür adayına dönüşümünü patafizikten etkilenmesine bağlamıştır (Baudrillard, 2005). Patafizigi oldukça benimseyen ve eserlerinde de sık sık açıklamaya çalışan Baudrillard içinde yaşadığımızı iddia ettiği simülasyon evreninin açıklanabilmesinin de patafizik ile mümkün olduğunu söylemiş hatta metafiziğin alternatifi olarak Patafizigi savunmuştur. Bunu şu cümlelerinden anlamak mümkündür:

“Aslında tamamen Patafizigin içine batmış olduğumuz söylenebilir. Patafizik bir yandan düşsel çözümlemeler bilimiyken, diğer yandan Bütünsel Metafizik aşamasına geçiş konusunda bilinen tek girişimdir. Bu girişim olgular dünyasına son veren bir illüzyonizme benzemektedir. (...) Nesnel gerçekliğin olduğu yerde metafizik bir dünya vardı. Oysa bütünsel gerçek patafizik bir evrene aittir.” (Baudrillard, 2015)

Baudrillard eserinde gerçek olarak algıladığımız şeylerin aslında gerçeğin değiştirilmiş hali ya da olmayan bir şeyin simulakr olarak önümüze sunulmuş şekli olduğu fikrini öne sürmüştür. Simülasyon kavramını anlayabilmek için eserin girişinde de ele alındığı gibi kavramların tanımlarını tek tek ele almak gerekirse;

“Simulakr: Bir gerçeklik olarak algılanmak isteyen görünüm

Simüle Etmek: Gerçek olmayan bir şeyi gerçekmiş gibi sunmak, göstermeye çalışmak

Simülasyon: bir araç, bir makine, bir sistem, bir olguya özgü işleyiş biçiminin incelenme, gösterilme ya da açıklanma amacıyla bir maket ya da bilgisayar programı aracılığıyla yapay bir şekilde yeniden üretilmesi.” (Baudrillard, 2016)

Simülasyon terimi ilk duyulduğunda insanların aklına bir pilotun yapmış olduğu uçuş simülasyonları gibi teknik kavramlar gelmektedir. Ancak Baudrillard’ın ele aldığı simülasyon terimi bu teknik yapıyı içerse de daha çok toplumsal bir simülasyonu ele almaktadır ve burada bahsettiği simülasyon -mış gibi yapıyor olmak demek değildir. Baudrillard’ın bahsettiği simülasyon çok daha tehlikeli bir boyut içermektedir ve öyleymiş gibi davranıyor olmaktan çok daha farklı olsa da fark edilmesi güçtür. Simülasyon teorisinin ne olduğunu Baudrillard kitabında bir hasta örneği üzerinden başarılı bir şekilde açıklamıştır. Hasta olmayan biri yatağına uzanıp sızlanarak hastaymış gibi yapabilir. Bu durum gerçeğe bir zarar vermez çünkü -mış gibi yaparak olmayan bir şeyi, varmış gibi göstermeye çalışma durumu doktorun yapacağı bir muayene ile gerçekliğe kavuşabilir. Ancak -mış gibi yapmak ile simüle etmek farklı şeylerdir. Hastalığı simüle eden kimse hastalığın semptomlarını da gösteren kişidir. Böylesi bir durumda kişinin gerçekten hasta mı yoksa sağlıklı mı olduğunu anlayamayız (Baudrillard, 2016).

İşte simülasyonun yaratmış olduğu tehlike de budur. Bize bir durumun gerçek mi yalan mı olduğunu ayırt etmemizle ilgili pek fırsat vermez.

Günümüzde her şey simülasyonlardan oluşmaktadır ve bizler artık neyin gerçek neyin yalan olduğunu ayırt edememekteyiz. Çünkü tüm bunlar iç içe geçmiş ve gerçekliğin türetilmiş, değiştirilmiş bambaşka boyutlarının olduğu bir dünyanın içinde yaşamaktayız ve Baudrillard’a göre gerçeğe ulaşmak artık imkansızdır çünkü gerçek bir daha geri dönmeyecektir (Baudrillard, 2016).

Madan Sarup, Baudrillard’ın simülasyon evrenine geçişini tarihsel olarak üç aşamada var olduğunu ifade etmektedir. “Taklitçilerin ilk düzeni “erken modernlik”, ikinci düzeni “modernlik”, üçüncüsü ise “postmodernlik” olarak diye adlandırılabilir.” (Sarup, 2004) Rönesans’la başlayan ilk dönem Sanayi Devrimi’nin ilk dönemlerine değin sürer. Bu dönemde burjuvanın yükselmesiyle, önceki dönemlerde bulunan ve çok sert bir şekilde belirlenen sınıfsal pozisyonlar değişmeye ve de yıkılması mümkün görünmeyen konumlar yer değiştirmeye yıkılmaya başlamıştır. Bu sebeple erken modernlik dönemi, simülakrların ilk düzeni olarak kabul edilir. Sanayi devriminin devam eden döneminde ise, modern döneme girilir. Bu dönemde üretim ile burjuva öne çıkar; erken modernlik döneminin başat imgesi olan duvar resmi ve tiyatrunun yerini sinema ve fotoğraf alır. Zamanla içinde bulunduğumuz aşama olan postmodern döneme girilir. Özellikle İkinci Dünya Savaşı’ndan sonraki dönemde üretimin yerini tüketim alırken gerçeğin yerini de simülasyon almıştır (Sarup, 2004).

Baudrillard ise kitabında simülasyonun, hakikatin yerine geçişini şu dört aşama ile açıklamıştır.

“-Derin bir gerçekliğin yansıması olarak imge,

-Derin bir gerçekliği değiştiren ve gizleyen imge,

-Derin bir gerçekliğin yokluğunu gizleyen imge,

-Gerçekliğin hiçbir çeşidiyle ilgisi olmayıp, yalnızca kendi kendinin simülakrı olan imge” (Baudrillard, 2016)

Baudrillard’a göre “Bir şeyleri gizleyen göstergeler aşamasından, gösterilecek bir şey kalmadığını gizleyen göstergeler aşamasına geçiş bir dönüm noktasıdır” (Baudrillard, 2016) İlk aşama bir hakikatlik ilkesine dayanıyorken, ikinci aşamada bir simülasyon çağına girilmiştir ve bu aşamada hakikat ile sahte olanın ayrılmasını sağlayacak bir gerçekliğin olmadığı ve bu sebeple de gizlenecek bir gerçeğin kalmadığını belirtmektedir.

Bahsedilen aşamaları detaylandırmak için Baudrillard’ın kendi özgün bakış açısı ile yorumladığı Watergate Skandalı örneğini ele alabiliriz.

17 Haziran 1972 tarihinde 5 hırsız, Watergate isimli iş merkezin de kilo tarihte ana muhalefet partisi olan Demokrat Parti’nin merkez ofisine girmeye çalışırken tutuklanmıştır. Soruşturmanın ardından hırsızların Nixon’un partisi olan Cumhuriyetçi Parti için çalıştıkları ve büroya girme amaçlarının Demokratik Parti’nin telefon görüşmelerini dinlemek için gizli mikrofonlar yerleştirmek olduğu öğrenilmiştir. Skandalın ismi ise, ortaya çıktığı bina ile anılmaktadır. Bu olay tüm dünyada ses getirmiş ve yoğun baskıların ardından Richard Nixon, ABD tarihinde başkanlık görevinden istifa eden ilk ve tek başkan olmuştur.

Bu olay üzerine pek çok çalışma yayınlanmış ve eleştiri yağmuruna tutulmuştur. Ancak yine en özgün yorumlardan birisinin Baudrillard tarafından getirildiğini söyleyebiliriz. Baudrillard’a göre ‘belki de Watergate’in başarabildiği tek şey herkesi Watergate’in bir skandal olduğuna inandırmaktır.’ (Baudrillard, 2008) Washington Post gazetesinin ortaya koyduğu bu araştırmacı gazeteciliğin ardından muhabirlerinden Carl Bernstein ve Bob Woodward bu haberle Pulitzer Ödülünü almışlardır. Ancak Baudrillard’a göre yaptıkları tek şey kamusal ahlakı diriltmeye çalışmaktır.

“Bu açıdan kamusal ahlakı diriltmeye çalışan herkesin (ifşa ya da infial duyma yoluyla vb.) aslında kapitalist düzen için çalıştığı söylenebilir. Zaten Washington Post gazetecileri de böyle yapmışlardır.” (Baudrillard, 2014)

Eskiden saklanmaya çalışılan skandallar, günümüzde ise tersi bir şekilde yaşanan şeylerin bir skandal olduğu vurgulanmaya çalışılmaktadır. Çünkü skandal olması, skandal olmamasından daha tehlikelidir. Watergate herkese bir ‘skandal’ olarak lanse edilerek yeni bir gerçeklik oluşturulmuştur. İşte bu durum gizlenecek bir gerçeğin kalmadığı aşamadır. Ancak belirttiğimiz gibi Watergate’in skandal olmadığı saklanmaya çalışılmaktadır ve tam olarak bu sebeple kesinlikle skandal değildir.

Bir simulakr örneği olarak Guy Fawkes’ı ele alalım. Guy Fawkes 1570 yılında doğmuş, İngiltere’de yaşamış Katolik bir askerdir. Dönemin Protestan kralını tahttan indirip yerine Katolik bir kral getirmeyi hedefleyen ülkenin dinci terör grubunun en önemli üyelerindendir. Bu amaçlarına ulaşmak için önce İspanya’ya İngiltere’yi işgal etme teklifinde bulunmuş, daha sonra

ise parlamento binasını patlatma fikrini planlamışlardır. Guy Fawkes deneyimli bir asker olarak bomba düzeneklerinden anlayan biriydi. Parlamento binasının altına saklanan barut fiçilerinin başında bekleyen de kendisiydi ve eğer yakalanmasaydı barutları da ateşe verecek kişi muhtemelen kendisi olacaktı. Patlatma günü olarak tüm üyelerin mutlaka parlamentoda olacaklarını bildikleri açılış seremonisini seçmişlerdi. Lakin yakayı ele veren Guy Fawkes önce uzun bir süre işkence çekmiş ardından ise idam edilmiştir. Kraliyet kendisini bir hainlik sembolü haline getirdi ve hatta her yıl samandan kuklasının yakıldığı törenler bile düzenlendi. Wachowski Kardeşler'in 2005 yapımı *V for Vendetta* filminin baş karakteri V de aslında Guy Fawkes'tan esinlenilmiş olan bir karakterdir. Filmin büyük başarısı sonrası filmde V'nin taktığı 'The Laughing Man' maskesi her yerde bulunmaya başladı. Bu maskeler dünyanın herhangi bir yerinde, herhangi bir konudaki eylemlerde özgürlüğün, başkaldırının sembolü haline geldi. Öncesinde ülkesini işgal etmesi için başka ülkelerle anlaşmaya çalışan, demokrasinin beşiği parlamentoyu patlamak için planlar yapan, yakalandıktan sonra ülkenin en büyük hainlerinden biri ilan edilen ve yakalandığı tarih olan 5 Kasım'da kurtuluş partileri verilen bir kişi ile ilişkilendirilen bir maske önce belli çizgi romanlarla, bazı hikayelerle ve senaryolarla bambaşka bir hale getirilmiştir. Şu an o maskeyi gören insanların pek çoğu Guy Fawkes'ı kuvvetle muhtemel tanımamaktadırlar. Bizler onun hikayesini aldık, değiştirerek bambaşka bir noktaya getirdik. Maskesinden bambaşka anlamlar çıkardık. Kimse öncesi ile ilgilenmektedir çünkü artık maske, Guy Fawkes'tan daha gerçek daha önemli hale gelmiştir. Çünkü maske artık hiper gerçeklik boyutuna ulaşmıştır.

Baudrillard ise kitabında en iyi simülasyon alegorisi olarak gösterdiği Borges'in masalını ele almaktadır. Bir imparatorluğun haritacıları imparatorluğun haritasını çizerken sonunda topraklarla bire bir aynı boya sahip bir harita oluşturmuşlardır. Ancak imparatorluk zamanla çökmeye başlayınca harita da parçalara ayrılmıştır. Haritanın bu parçaları çölde karşılaşan insanlar olmaktaydı. Sonuç olarak harap olmuş ve eskidikçe gerçeğiyle birbirine karıştırılmıştır. Haritası gibi İmparatorluğun da çürüdükçe özü olan yani toprağa dönüştüğü görülmektedir (Baudrillard, 2008).

Bilime derin eleştiriler getiren Baudrillard nesnel bir gerçekliğin kalmadığını savunmaktadır. İnsanoğlu modern dönemde sürekli olarak dünyaya anlam ve bir gerçeklik atfetme çabası içerisine girmiştir, fakat bu çaba aksine var olan anlam ve gerçekliğin yok olmasına sebep olmuştur. Baudrillard'a göre özellikle modern dönemde başlayan insanın evreni kontrol altına alma ve her şeyi bilme arzusu postmodern dönemi ortaya çıkaran nedenlerdendir.

"Teknolojinin asıl görevi, olgu ve olaylara projeksiyon tutmak iken, teknoloji her şeyi sanallaştırmış, bilgisayar hafızasına indirgemiş ve her şeye "sayısal bir gerçeklik" kazandırmıştır." (Baudrillard, 2012) "Gerçek artık işlemsel bir görünüme sahiptir. Aslında buna gerçek bile denilemez, çünkü çevresinde onu sarıp sarmalayan bir düşsellik yoktur" (Baudrillard, 2014)

Baudrillard'ın bilime getirdiği eleştirilerden bir tanesi de bilimin asla fedakârlık yapmayacağıdır. Bilim yalnızca fedakârlık yaptığı simülasyonunu yaratmaktadır. Baudrillard bunu birbiri ile ilişkili iki örnek üzerinden açıklar.

Milattan önce 1302 yılında doğduğu tahmin edilen Mısır firavunlarından 2.Ramses ya da diğer adı ile Büyük Ramses Filistin topraklarından Sudan'a dek hüküm sürmüştür. Ölümünün ardından da şanına yakışır ve geleneklere uygun şekilde mumyalanmıştır. 1974 yılında yani aradan geçen üç bin yılın ardından mumyası bozulmaya başlamıştı. Uzmanlar bunun için bir çözüm aramaya başladılar. Fransa'da bulunan bir grup uzmanın mumyayı kurtarılabileceği düşünüldü ancak bu da mumyanın Fransa'ya taşınması anlamına geliyordu. Simgesel düzenin uzun süredir korumayı başardığı bir eseri korumaktan aciz olduğu telaşına kapılmış olan batı çalışmalara başlamıştı.

“Şu bizim çizgisel ve bir birik (im)tirme anlayışı üzerine oturan kültürümüz geçmişi gün ışığına çıkarıp depolayamadığı takdirde çökme tehlikesiyle karşı karşıya kalacaktır. İşte bu yüzden Firavunları mezarlarından, mumyaları ise içine kapatıldıkları o sessiz dünyadan çekip çıkarma gereksinimi duyulmuştur.” (Baudrillard, 2012)

Ancak bunu başarmaya çalışırken ne yazık ki binlerce yıldır korunan mumyalar bilime ve kurtçuklara yem olmuştur. Günümüzde sahip olduğumuz bilgi düzeyi mumyaları onarmaktan ibarettir, yani mevcut bir düzeni onarmaktan öteye gidemiyoruz. Oysa ki mumyalama işlemi sırlarla dolu efsanevi bir iştir. Zaten başlangıçta 2.Ramses yok eden bizim bilim anlayışımız olmuştur. Onu alıp bir müzeye yerleştirmek ve gün ışığına çıkarmak onu yok etmenin ilk adımıdır. Sırlarla dolu olan bir uygarlığa, bizim hiçbir konuda yetkin olmayan ve sırdan yoksun olan bilimimiz saldırmış ve onun simgesel düzenini bozmuştur. Önce onu öldüren kendileri değilmiş gibi ardından da kendi muhteşem bilimsel yöntemleri ile diriltmeye çalıştıkları ve yoğun bir çaba harcadıkları simülasyonunu yaratmışlardır.

Baudrillard'a göre bilim yuvası olan üniversiteler de artık amaçlarından yoksun yerler haline gelmişlerdir. Üniversitelerin kendine bir yön veremez duruma geldiğini ve suni bir hayatta kalma direnişi içerisinde olduğunu belirtmektedir. Oğuz Adanır bu durumu Türkiye'deki üniversitelerden örneklerle açıklamıştır. Özellikle 1950'li yıllardan başlayarak politika denetimi altına girmiş olan Türkiye'deki üniversitelerde başta sosyal bilimler olmak üzere giderek bilimsellikten ve nesnellikten uzaklaşmaya başlanmıştır. Bilimsellik ve nesnelliklerini koruyarak çalışmalarını devam ettiren istisnai insanlarsa dışlanmıştır. Adanır'a göre “Topluma düşünsel anlamda önderlik etmesi gereken insanlar toplumun kendisi gibi düşündüğünde orada düşünsel açıdan, en azından, bir yerinde sayma var demektir.” (Adanır, 2008)

Baudrillard'ın simülasyonun dahil olduğu bir başka alan olarak öne çıkardığı yer ise sanattır. Sanat artık özgün bir alan olmaktan çıkmış ve bir üretim biçimine dönüşmüştür. Artık sanat eserlerine atfedilen o biriciklik yok olmuştur. Çünkü sanat eserleri simüle edilerek biricik olmaktan çıkmış ve birden fazla olabilmektedir. Sanat eserinin imitasyonları, kopyaları sayesinde sanat eserinin biricikliği ortadan kalkmıştır. Bununla ilgili verilebilecek tonlarca örnek vardır. Şarkıların remixlerinin oluşturulması, orijinal bir resmin çoğaltılıp kupalarımıza ve not defterlerimize kapak olması, pek çok başarılı sanat eserinin ticari değer kaygısı ile imitasyonlarının oluşturulması vb. gibi.

Baudrillard'a göre çağdaş sanat anlamsızlıklardan oluşmakta ve gerçek sanata dair tüm imgeleri de yok etmektedir. Baudrillard sanattaki göstergelerin gerçek anlamını yitirerek birer simülakra dönüştüğünü söyler. Bununla ilgili olarak Andy Warhol'u örnek vermiştir. Andy Warhol'un çalışmaları anlamsız nesneler üzerine kuruludur. Çalışmalarında sadece bir topuklu ayakkabı, bir konserve ya da tek başına bir muz görülebilir ve bu çalışmaları seri şekilde üretilip satılmaktadır. Baudrillard bunun gerçekten sanat olmadığı üzerine odaklanmaktadır. Çünkü bu eserler oluşturulurken sanat değil, para önceliklendirilmektedir. Kısacası Baudrillard sanatın bir sektör halini aldığını vurgular.

Çağdaş sanatta yer alan imgeler hiçbir anlam ifade etmemektedir. Çünkü bu imgeler anlamlı bir varlığa gönderme yapmamakta, bunun yerine kendisi gönderme yaptığı varlığın yerini almaktadırlar. Baudrillard'a göre, "imgeler artık gerçekliği yansıtan bir ayna değil, gerçeğin yerini alıp onu hiper gerçekliğe dönüştüren şeylerdir" (Baudrillard, 2002) Kısacası imgeler hiçbir anlam taşımamakta ve bizzat kendisi gerçekliğin yerine geçerek bir simülasyon oluşturmaktadır.

Körfez Savaşı Çerçevesinde Simülasyon Kavramının İncelenmesi

Baudrillard'ın simülasyon teorisi kapsamında yorumladığı bir başka alan siyasettir. Bu kapsamda başta Körfez Savaşı olmak üzere pek çok olayı analiz etmiştir. Körfez Savaşı üzerine yapmış olduğu açıklamalarıyla da oldukça tepki çekmiştir.

2 Ağustos 1990 ve 28 Şubat 1991 yılları arasında cereyan eden Körfez Savaşı, Irak'ın Kuveyt'i işgalinin ardından İngiltere, Suriye, Mısır ve Fransa'nın içinde bulunduğu 37 ülkenin ABD öncülüğünde Irak'a düzenlediği harekattır. Tüm dünyanın gündemine oturan bu harekât pek çok siyaset bilimci, filozof, yazar ve gazeteci tarafından derinlemesine incelenmiş ve tartışılmıştır. Ancak belki de en farklı yorum Jean Baudrillard 'tan gelmiştir. Baudrillard'a göre Körfez Savaşı hiç yaşanmamıştır. Burada Baudrillard'ın kastettiği şey insanların ölmediği, yaralanmadığı ya da acılar çekmediği şeklinde algılanmamalıdır. Baudrillard'a göre aksine bu acıyı çeken insanlar savaşın tek gerçekliğidir.

Baudrillard'ın simülasyon teorisindeki en önemli olgulardan biri televizyondur. Gerçekliği sona erdirmeye noktasında en önemli silah olarak medya öne çıkmaktadır. Çünkü Baudrillard'a göre televizyon ekranında bir günde yüz binlerce görüntüye tanık olabiliriz fakat düğmesine basıp kapattığınızda çevremizdeki veya dünyadaki hiçbir şeyin değişmemiş olduğunu görürüz (Adanır, 2002). Sanal gerçekliğin içinde her şeyin anlamı tersine dönmekte ve gerçekten uzaklaşmaktadır. Kitle iletişim araçlarının yaymış olduğu etki ile toplumların kitlelere dönüştüğünü ve televizyon sayesinde politikanın bir gösteri haline geldiğini savunmaktadır. Kitle, toplumun içi boşaltılmış ve anlamını yitirmiş biçimdir. İktidarın artık hiper bir gerçeklik haline geldiğini savunan Baudrillard'a göre artık trans-politika evreninde yaşamaktayız çünkü politik devrim yerini trans-politikaya bırakmıştır (Baudrillard, 1995). Bu duruma örnek olarak Obama'yı ele alabiliriz. Hussein Barack Obama beyaz bir anneye, siyahi bir babaya ve isminden de anlaşılacağı üzere Müslüman bir geçmişe sahiptir.

"Eğer simülatif Watergate ve suikastlar kirlenmiş sistemi ve siyasetçiyi yeniden diriltmek için kullanılan bir simülasyonsa Obama da klasik Amerikan başarı

hikâyesi ile günahlarını/ayıplarını, karanlık geçmişini örtmek için ve Amerikan siyasetinin kendisini temizlemek için ortaya koymuş olduğu simüle/mış gibi olan simülatif bir versiyonudur.” (Dağ, 2009).

Sanal gücün en büyük şovlarından birisi de Baudrillard'ın ele aldığı Körfez Savaşı'dır. Ortada yaşanan bir olay, ölümler var; ancak herkes bunu televizyonunun başında tüm duygusuzluğu ile izlemektedir. Televizyonumuzu kapattığımızda her şey anlamını kaybediyor ve biz sadece Körfez Savaşı ile ilgili haberleri tıpkı bir reklam filmi izlemişçesine tüketmiş oluyoruz. Neil Postman içinde yaşadığımız medya çağı ile ilgili Baudrillard'ın düşünceleri ile paralel düşüncelere sahiptir.

“Medya çağı bir gösteri çağı'dır. Gösteri çağı'ysa, ideolojinin yerine kozmetiğin geçtiği, hakikatin imaja yenik düştüğü, her şeyin eğlenceli bir biçimde sunularak içeriksizleştirildiği, müthiş bir enformasyon bombardımanının insanları parçalara ayırarak tepkisizleştirdiği, hafızanın kaybolduğu, algılama ve muhakeme yeteneğinin azaldığı bir dönemdir.” (Postman, 1991)

Sanal gerçeklik insanları çevrelerinde olup bitenlere karşı duyarsızlaştırmakta ve insanı kendisine karşı yabancılaştırmaktadır. Teknoloji ile üretilen sanal gerçeklikler insanlığı ileri götürmeyi amaçlasa da bir anlamda köreltmıştır çünkü sanal gerçekliğin egemen olduğu bu dünyada insanlar Körfez Savaşı gibi olaylar ortaya çıktığında ve bunu televizyonda gördüğünde bunu tüm duygusuzlukları ile takip etmektedir. Bu sebeptendir ki Baudrillard bu savaşa ‘pornografik savaş’ demektedir. Baudrillard'a göre insanlar kendi elleriyle yarattığı bu teknolojik, sanal gerçekliklerle dolu dünyada yaşamaktan memnundur. Çünkü artık günü kurtarmak ve sorumluluklardan kaçmak esastır.

Baudrillard'a göre toplumsal olan toplumsal ötesi olan kitleye, politika politika ötesine, kültürel ise kültürel ötesine geçiş yapmıştır. Yani yaşadığımız evren gerçeklik evreninden kopmuş tamamen farklı bir görünüm evrenidir. Gerçeklik içeriğini yitirmiş ve yalnızca bir görünüm halindedir. Hiçbir anlamı olmasa da anlamlıymış gibi görünür. Bu yüzden akıl çelişicidir. Zaten sistem de kendisini ayakta tutabilmek için bunu kullanır. Kitle iletişim araçları bu görünümü yaratmaktaki araçtır.

İçinde yaşadığımız düzeni simülasyon kuramıyla anlamaya çalışan Baudrillard'a göre en önemli konulardan birisi terörizmdir. Baudrillard'a göre terörizm, hayattaki pek çok şey gibi anlam değişikliğine uğramıştır ve hali hazırda abartılmaktadır. Simülasyon evreninde terörizm, sistemin getirdiği bir gerçekliktir. Terörizm tüm halleriyle, kötülüğün trans-politik aynasıdır. Her yere girmiş olan bu kötülük hakkında konuşma ihtimalinin bile kalmadığı bir toplumda da kötülük, yakamızdan düşmeyen ve de yayılan terörist biçimlerine bürünür (Baudrillard, 1995).

Günümüz terörünün anlamını geliştirmek için, günümüzde yaşanan savaflara bakmamız gerekmektedir. Bu savaflarda teknoloji ile yeniden oluşturulma durumu bulunmaktadır. Sunulan bu savaflar dolayısıyla birer prefabrik savaflardır. Körfez savaşı da tam olarak bu sebeple bir savaştan çok bir senaryodur. Başı sonu belli bir senaryoya hakimdir ve bizlere bu senaryo bölüm bölüm sunulmuştur. 11 Eylül saldırılarından sonra 17 Ocak 2002 yılında verdiği bir röportajında da Baudrillard şu cümleleri kurmuştur:

“Globalleşme, eskiden sömürgecilik gibi olağanüstü bir şiddet üzerine kuruludur. Batı dünyası bundan çoğunlukla yarar sağlasa bile onun faydalanandan çok kurbanı var. Elbette ABD prensipte her ülkeyi Afganistan gibi kurtarabilir. Ama bu ne acayip bir kurtuluş olurdu, değil mi? Bu şekilde mutlu edilenler buna kesinlikle direnecektir, gerekirse terörle.” (Leick, 2020)

Jean Baudrillard’a Yönelik Eleştiriler

Baudrillard’ın felsefesinin temelinde gerçeklik, tüketim, medya gibi kavramlar bulunmaktadır ve ona göre modernite bir meta fetişizmi hatta daha da ileri bir boyuttur. Nietzsche’den oldukça etkilenen yazar düşüncelerini toplum ve kültür eksenini üzerinden aktarmış ve üretim yerine tüketimi ön plana çıkarmış.

Baudrillard’ın en fazla tepki aldığı konulardan biri düşüncelerinin batı merkezli bir dünya üzerinde incelenbilmesidir. Tüketim çılgınlığı, medya, içinde yaşadığımızı iddia ettiği simülasyon evrenini tamamen gelişmiş ülkelerde görebilmekteyiz. Batıyı temel aldığı için ona göre herkes bir tüketim çılgınlığı içerisinde. Bu sebeptendir ki Baudrillard dünyanın geri kalanı ile ilgilenmemekle suçlanmaktadır.

Baudrillard’ın felsefesinin temelini oluşturan ve eleştirdiği neredeyse tüm konuların temelinde bir görsel medya vurgusu bulunmaktadır. Öyle ki televizyon kapatılıp, bir kenara kaldırıldığında Baudrillard’ın kuramlarının pek çoğu varlığını kaybetmiş oluyor.

Baudrillard’ın eleştirildiği bir diğer nokta ise Marksist çizgide başladığı kariyerini sağ tarafta ilerletmesi olmuştur. Ancak Baudrillard, Oğuz Adanır ile yaptığı bir röportajda bu durumu pek de kabul etmemektedir. Kendisi Marksizm ile olan ilişkisini “*Üretimin Aynası* başlıklı çalışmamla sözcüğün tam anlamıyla hiçbir zaman gerçekten içine batmamış olduğum Marksizm’den kurtulmuş oldum.” (Adanır, 2008) Şeklinde ifade etmektedir.

Baudrillard aldığı eleştirilere yanıt vermekten çekinmemiştir ve bunları zaman zaman alaycı bir dilde yaptığı bile söylenebilir. Özellikle Michel Foucault ile felsefik bakış açısı, terimleri yorumlayışları farklılıklar içermektedir. Hatta Baudrillard 1977 yılında Foucault’u Unutmak isimli eserini yayınlamıştır. Okurlarından dönemin ünü en zirvede olan düşünürlerinden biri olan Foucault’u unutmasını istemesi oldukça tuhaf bulunmuştur. Hatta tuhaf bulunan bir diğer nokta ise henüz bir sene önce yazmış olduğu Simgesel Değiş Tokuş ve Ölüm isimli eserinde Foucault ile ilgili olarak “Foucault’nun çözümlemesi kültür tarihinin, XIX. yüzyıldan itibaren emek ve üretimin kesin bir yere sahip olacakları bu Ayrımlama sürecini açıklayan gerçek bir soyağacı öyküsünün temel parçalarından biridir.” (Baudrillard, 2016) Cümlelerini sarf etmiştir. Ancak zaten Foucault’u Unutmak isimli eserinde ise Foucault’u eleştirdiği noktalar daha çok Foucault’un unuttuğunu düşündüğü veya çağın gereklerine uymadığını düşündüğü noktalardır. Yaptığı eleştirilerin karşılığında kendisi akademi dünyasından yoğun bir tepki görmüştür. Oğuz Adanır, Baudrillard ile bir sohbetinde; Baudrillard’ın bir üst kadroya atanmak için çıktığı jüride Foucault’u Unutmak isimli eseri sebebiyle Foucault yanlısı kadın jürinin kendisinden hoşlanmadığını ve iki jüriyi daha yanına çekerek bir üst kadroya atanmasına engel olduğunu söylemiştir. Yaklaşık on, on iki yıl bekledikten sonra kadın jürinin değişmesinin ardından üst düzey bir kadroya yükselebilmiş ve ardından emekliye ayrılabilmiş söylemiştir (Baudrillard, 2013)

Dönemin önemli düşünürlerinden olan Foucault da postmodern bir çizgi çizse de tıpkı Baudrillard gibi bu durumu doğrudan kabul etmemiştir. Öyle ki kendisine postmodernizm ile ilgili bir soru sorulduğunda Foucault: “Postmodernite olarak adlandırdığımız şey nedir? Ben gündemi takip etmiyorum.” (Foucault,2010) Şeklinde bir cevap vermiştir.

Foucault’u Unutmak isimli eserinde “Baudrillard, Foucault’yu postmodern dönemece giremeyip, klasik cinsellik ve iktidar formülüne takılıp kalmış olan bir teorisyen olarak yorumlar.” (Best ve Kellner, 1998) Özellikle iktidar, güç kavramı noktasında iki düşünür ayrılmaktadır. Foucault gücü somut bir şekilde tanımlamaktadır. Ona göre “İktidar elde edilen, koparılan ya da paylaşılan, korunan ya da elden kaçırılan bir şey değildir; iktidar sayısız noktalardan çıkarak, eşitsiz ve hareketli bağıntılar içinde işler.” (Foucault, 1993) Foucault iktidarı tanımlarken onu tek bir kuruma ya da bazı kişilerin baştan sahip olduğu bir güce dayandırmaz. Foucault’a göre iktidar bir güç ilişkileri topluluğudur ve her yerdedir. Foucault’un getirdiği bu bakış açısı iktidarı sadece egemen bir sınıf üzerinden yorumlamak yerine güç ilişkileri üzerinden yorumlamamızı sağlaması bakımından önemlidir. Foucault gücü, arzu olarak tanımlıyor. Bu güç ilişkilerini de okul, hastane gibi toplumsal yapılar üzerinden aktarıyor. Ancak Baudrillard bu duruma karşı çıkıyor. Çünkü güç imgeler arasında dağılmıştır ve artık gücü belirli bir noktada görmek zorlaşmıştır. Yani artık güç ilişkileri olarak adlandırılan kavram Foucault’un bahsettiği gibi somut olarak gözlemlenemez çünkü soyut bir hale gelmiştir. Baudrillard’a göre iktidar göstergeler ile yeniden üretilir yani bir simülasyon haline gelmiştir. Foucault her ne kadar iktidarın karmaşık yapısını görüp açıklasa da bundan sonra iktidarın tek bir kurum üzerinde açıklanamayacağını görememiştir. “Foucault’un toplum ve iktidar analizi, hayati önemi haiz boyutlardan yoksundur.” (Best ve Kellner, 1998)

Jean Baudrillard, 2004 yılında İstanbul’a geldiğinde Bilgi Üniversitesi’nde bir konuşma yapmıştır ve bu konuşmasında öğrencilerden birinin Foucault ile yaşadıkları fikir ayrılığına dayandırdığı bir sorusunda yine iktidar ile ilgili görüşlerini şu cümleler ile getirmiştir:

“İktidarın da bir gerçeklik ilkesi kalmadı. İktidar var tabii. Nasıl var? İktidar, iktidarın göstergeleri arasından geçiyor. Yani bu kendini harekete geçirmenin yöntemlerinden biri ama aynı zamanda kendini yok etmenin de yöntemlerinden biri. Çünkü artık iktidar sadece göstergelerinden ibaret. Gösterge, bir gerçeklikten farklıdır. Gösterge, o anlamda bir intikam almaktadır. Çünkü iktidarın kendisi de bir simülasyona dönüştüğü zaman göstergelere boyun eğer. Yani aslında birden artık iktidar kalmadı diyerek yok olmuyor iktidar; ezen yok, ezilen yok gibi bir durum değil bu. Ama iktidar artık bir simülasyon alanına girmektedir. Burada herkes suç ortağıdır.” (Balca, 2020)

Baudrillard tüm farklılıkların yok olduğunu öne sürerken Foucault ise iktidarın nasıl farklılaştığını göstermeye çalışır ve iktidarın disipliner kurumlar oluşturduğunu kanıtlama yoluna gider. Ancak Baudrillard buna karşılık gösterge bilgisel bir iktidar teorisi sunmaktadır. Ancak genele baktığımızda her ikisinin de yeterli bir iktidar teorisi oluşturabildiğini söylemek pek mümkün değildir. Bununla ilgili olarak Best ve Kellner kitaplarında “Esasen hem Foucault hem de Baudrillard politik ekonomiyi ihmal eder ve bu nedenle üretim tarzının ve toplumsal ilişkilerin iktidar ilişkilerini, yani tahakküm ve tabi kılma ilişkilerini nasıl ürettiğini analiz etmekten

acıdır.” (Best ve Kellner, 1998) demiştir. Bu sebeptendir ki Baudrillard’ın en çok eleştirildiği noktalardan birisi de post kapitalist toplumu ve onun etkilerini tamamen görmezden gelmesidir. Yaşanan gerçek savaş ve can kayıpları karşısında onun ilgilendiği tek nokta imgelerdir. Bu nedenle Baudrillard, yaşanan acılara kayıtsız kaldığına yönelik eleştiriler de almıştır.

Sonuç

Jean Baudrillard postmodern düşüncenin en önemli düşünürlerinden birisidir. Fransız yazar henüz lise yıllarında ileride düşüncelerini derinden etkileyecek olan patafizik akımı ile felsefe öğretmenliğini yapan Emmanuel Peillet sayesinde tanışmıştır. Almanca üzerine almış olduğu lisans eğitimi sayesinde ileri seviyede Almanca bilen Baudrillard, Nietzsche okumaları yapmış, üniversite yıllarında dönemin bir diğer ünlü düşünürü Henri Lefebvre’nin asistanlığını yürütmüş, gösterge bilimin kurucu isimlerinden kabul edilen Roland Barthes’in de içinde bulunduğu jüriye tez savunmasını yapmıştır. Aynı zamanda Nanterre Üniversitesi sosyoloji bölümü öğrencilerinin bizzat başlattığı ve Fransa tarihinin en büyük eylemlerinden olan 68 Olayları’nı doğrudan inceleme şansı elde etmiş birisidir. Dolayısıyla Baudrillard’ın yaşadığı dönem hem postmodern düşüncenin Fransız yazarlar tarafından sıkça incelendiği hem de Fransa’nın iç siyasetinde çalkantıların mevcut olduğu bir döneme denk gelmiştir. Bu durum Baudrillard’a çok farklı fikirleri analiz etme şansını sunmuştur.

Nietzsche’den etkilenen yazar düşüncelerini toplum ve kültür eksenini üzerinden aktarmış ve Nietzsche gibi sıkça aforizmalar kullanmıştır. Henri Lefebvre gibi günlük yaşamı analiz etmiş ve Roland Barthes’in göstergebilimiyle sentezlenmiş eserler ortaya çıkarmış. Ayrıca kendisinin en kilit çalışmalarından birisi olan ‘simülasyon kuramı’ da patafizik akımının etkisiyle ortaya çıkmıştır.

Baudrillard’ın ‘simülasyon teorisi’ ise kendisine ün kazandıran en önemli çalışmalarındandır. Baudrillard’a göre günümüzde her şey simülasyonlardan oluşmaktadır ve artık neyin gerçek olup olmadığını ayırt etmek imkansızdır. İçinde yaşadığımız bu simülasyon çağında artık hiçbir gerçeklik kalmamış ve her şey ters düz olmuştur. Simülakr aslında gerçek olmayan ama gerçeklik olarak algılanmak isteyen bir görünümdür ve bunu ayırt etmek zordur. Çünkü ‘öyle-miş gibi’ gibi görünen bir durumun gerçekte öyle olmadığını anlayabiliriz lakin simüle edilen bir durum gerçekliği yeniden üreterek kendi gerçekliğini yaratmaktadır ve böylece bir durumda gerçekliği ayırt edebilmek çok zordur.

Baudrillard’ın simülasyon teorisindeki en önemli konulardan biri televizyondur. Çünkü simülasyonu yaratma noktasında en güçlü silah olarak görsel medya öne çıkmaktadır. Gerçeklik yalnızca bir görünüm halini almıştır ve bu yüzden de akıl çelicidir. Sistem de kendisini ayakta tutabilmek için bunu kullanır ve bu görüntüyü yaratmak için de kitle iletişim araçlarını kullanır. Televizyon ekranından yüzlerce görüntü arka arkaya akarken insanlar kendisine ve yaşadığı dünyaya karşı yabancılaşmaktadır. Teknoloji ile insanlık ileri götürülmeyi amaçlansa da bir anlamda köreltmıştır çünkü sanal gerçekliğin egemen olduğu bu dünyada insanlar Körfez Savaşı gibi olaylara karşı duyarsızlaşmaktadır. Yaşanan bu sanal savaşların tek gerçekliği ve acı yanı ölen ve yaralanan insanlar olmaktadır.

Jean Baudrillard hem yaşadığı dönemde hem de sonrasında adından sıkça söz ettirmiş, ilginç eleştiriler getirmiş olan bir yazar olsa da kimi zaman eleştiriler de toplamıştır. Özellikle sol çizgide başladığı kariyerini sağda tamamlaması; Marksizm'i reddettikten sonra herhangi bir yeni politik düşünce sunamaması, düşüncelerinin büyük çoğunluğunun görsel medya üzerine kurulu olması vb. bunlardan bir kaçıdır. Ancak belki de en dikkat çeken tartışmayı Foucault ile yaşamıştır. Foucault'un getirmiş olduğu iktidar tanımlamasını reddetmiş ve iktidarın artık belirli tek bir kurum üzerinden açıklanamayacağını dile getirmiştir. Çünkü artık güç imgeler arasında dağılmış ve güç ilişkileri somut bir şekilde gözlemlenememektedir. Bu sebeple de Foucault'u postmodern döneme girememek ile itham etmektedir.

Sonuç olarak Baudrillard özellikle Batı toplumlarını ve postmodern dinamikleri oldukça karamsar ve sivri bir dille açıklamıştır. Kullandığı aforizmalar ve dağınık sistemi sebebiyle kendisini anlamak kimi zaman zor olabilmektedir. Postmodern yaşam, medya, tüketim, savaşlar ve gerçeklik gibi pek çok konuyu çözümlemeye çalışan Baudrillard özellikle simülasyon dünyası ve görsel medyanın getirdikleri üzerinden yaptığı yorumlarla fazla karamsar olmakla suçlanmıştır. Ancak sosyal medya devrimini bile yaşayamadan hayatını kaybeden Baudrillard'ın medya üzerinden yapmış olduğu okumaların günümüz toplumunu da incelediğimizde haklılığını bir kez daha görmekteyiz.

KAYNAKÇA

- Adanır, O. (2008). *Simülasyon kuramı üzerine notlar ve söyleşiler*. Hayal Et Kitap.
- Adanır, O. (2016). *Baudrillard, Fikir Mimarları Dizisi*, Say Yayınları, İstanbul.
- Baudrillard, J. (1995). *Kötülüğün Şeffaflığı Aşırı Fenomenler Üzerine Bir İnceleme*, (çev. Emel Abara ve Işık Ergüden). Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Baudrillard, J. (2002). İllüzyon, yitirilen illüzyon ve estetik. *Doğu Batı: Yeni Düşünce Hareketleri*, 2(19), 9-29.
- Baudrillard, J. (2005). *François L'Yvonnet ile Söyleşi*. İnkılap Yayınları, İstanbul.
- Baudrillard, J., Deliceçaylı, H., & Keskin, F. (2008). *Tüketim toplumu*. Ayrıntı Yayınları.
- Baudrillard, J., & Adanır, O. (2012). *Neden her şey hala yok olup gitmedi?* Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Baudrillard, J. (2013). *Foucault'yu unutmak*. Dokuz Eylül Yayınları.
- Baudrillard, J. (2014). *Simülakrlar ve Simülasyon*, (Çev. O. Adanır). Doğu Batı Yayınları, Ankara.
- Baudrillard, J. (2015). *Şeytana satılan ruh ya da kötülüğün egemenliği*. Doğu Batı Yayınları.
- Baudrillard, J., & Adanır, O. (2016). *Simgesel değiş tokuş ve ölüm*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.

- Best, S., & Kellner, D. (1998). *Postmodern Teori, Eleştirel Soruşturmalar*, Mehmet Küçük (çev), Ayrıntı Yayınları, 1. Basım, İstanbul.
- Dağ, A. (2009). *Jean Baudrillard'da simülasyon kavramını temellendirme çabası*.
- Foucault, M. (1993). *Cinselliğin Tarihi* (çev. Hülya Tufan). İstanbul: Afa Yayınları.
- Foucault, M., Umacı, Ü., & Utku, A. (2010). *Yapısalcılık ve postyapısalcılık: Michel Foucault*. Birey Yayıncılık.
- Postman, N. (1994). *Televizyon: Öldüren Eğlence*, Çev. Osman Akınbay, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Sarup, M. (2004). *Post-yapısalcılık ve Postmodernizm*, çev. Abdülbaki Güçlü, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- Balca, Arda, Jean Baudrillard ile Söyleşi, [Davetsiz Misafir], <https://davetsizmisafir.org/2007/01/03/jean-baudrillard-saygiyla-aniyoruz/> Erişim Tarihi: 21.06.2020.
- Leick, Romain. Çılgınlığı Globalizm Üretiyor, [NTV Arşivi], <http://arsiv.ntv.com.tr/news/130583.asp> Erişim Tarihi: 10.06.2020.